

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАГМАЛІНГВІСТИКИ
[CURRENT ISSUES IN PRAGMALINGUISTICS /
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРАГМАЛИНГВІСТИКИ]

УДК 811.134.2'38

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 23.07.2019 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагіат] – 27.07.2019 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригінальность текста] – 96.91 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2019.36.08>

**“LA LEYENDA NEGRA” У СУЧАНИЙ ІСПАНСЬКІЙ АВТОРСЬКІЙ
ПУБЛІЦИСТИЦІ**

Людмила Василівна Артемова (м. Київ, Україна)

artemovalu@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри романської філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

(Міністерство освіти і науки України),

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Статтю присвячено дослідженню відображенню концептів історичного поняття “Чорна Легенда” у сучасному публіцистичному іспанському мовленні на матеріалі публікацій Х. Маріаса і Х. Серкаса у недільному додатку до видання “El País”. Йдеться про історично-марковане поняття, штучно введене в обіг країнами-противниками Іспанії на політичній арені у середині XVI століття, яке набуло значного поширення у наступні два століття, і зумовило ставлення інших країн і навіть самого населення Іспанії до власної держави та самих себе. Незважаючи на те, що це поняття має суто історичне минуле, засобом його поширення було саме письмове слово, тобто друковані памфлети, і його вплив є відчутним навіть зараз, у якісній сучасній пресі. “Відлуння” тих далеких ідей пронизують сучасну авторську публіцистику майстрів художнього слова, людей з високим рівнем освіти та культури, володарів багаточисельних літературних премій та десятків романів, чії думки є взірцем для багатьох читачів. Серед основних понять, які створюють «Чорну легенду», є чотири ключові позиції, а саме: антипропаганда політичної, економічної та релігійної сфер життя іспанського суспільства; приписування

(Current issues in pragmalinguistics)

“La leyenda negra” in contemporary Spanish authors’ articles (in Ukrainian) [“La leyenda negra” u suchanii
ispans'kyj avtors'kij publicystycki]

© Artemova L. V. [Artemova L. V.] artemovalu@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

ключовим постатям іспанської історії (починаючи з короля Філіпа II, інквізитора Торквемади) виключно недовіків, відразливих рис, зловісних і ненависних характеристик, які автоматично поширювалися на все іспанське суспільство; дискредитація інтелектуальної складової держави і, найнеприємніше, це ухвалення і підтримку цього «викривленого» ставлення візрцями тогочасної інтелектуальної європейської спільноти. Водночас, наявність сучасних досліджень, проведених іноземними авторами, які вторять багатовіковій «Чорній легенді», принижуючи історичну вагомість внеску іспанської держави до загальносвітової історії.

Ключові слова: “Чорна Легенда”, авторська публіцистика, негативна оцінка/конотація, антитеза.

“LA LEYENDA NEGRA” IN CONTEMPORARY SPANISH AUTHORS’
ARTICLES*Lyudmila V. Artemova* (Kyiv, Ukraine)artemovalu@gmail.com

Ph.D., associate professor of the Department of Romance Philology

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Ministry of Education and Science of Ukraine),

14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

This article is dedicated to the expression of the main concepts of the historic issue “The Black Legend” in the modern public Spanish language on the material of the publications of two authors, J. Marias and J. Cercas, in the Sunday supplement to the newspaper “El País”. It deals the historically marked notion artificially introduced into the circulation during the next two centuries by the countries-enemies of Spain on the political stage and it influenced the attitude of the other countries and even the population of Spain itself to their Motherland and to themselves. Being the historical issue it was spread by the mean of written word or by published pamphlets and its influence can still be noticed even in the modern qualified press. “The resonances” of those remote ideas impregnate the opinion-based journalism of the famous Spanish writers, persons with the high level of education and culture, with great number of literary awards and dozens of novels, whose thoughts are respected by the great number of readers. Among the main columns of “The Black Legend” there are four key positions: anti-propaganda of political, economic and religious spheres of Spanish society’s life; attributing to the main figures of Spanish history only negative features like imperfections, failures which turned to refer to the whole Spanish society; discreditation of the intellectual part of the country and, the

(Актуальні питання прагмалінгвістики [Актуальные вопросы прагмалінгвістики])

“La leyenda negra” у сучасній іспанській авторській публіцистиці (Українською) [“La leyenda negra” в современной испанской авторской публицистике (На укр. яз.)]

© *Артемова Л. В.* [Артемова Л. В.] artemovalu@gmail.com

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

most painful, its support and approval by other European intellectuals of that time like Voltaire or Montesquieu. Even nowadays there are numerous investigations and publications by foreign authors that echo the old “The Black Legend” trying to depreciate or minimize the role of Spanish power in the world history.

Key words: “The Black Legend”, opinion-based journalism, negative appreciation/connotation, antithesis.

**“LA LEYENDA NEGRA” В СОВРЕМЕННОЙ ИСПАНСКОЙ
АВТОРСКОЙ ПУБЛИЦИСТИКЕ**

Людмила Васильевна Артёмова (г. Киев, Украина)

artemovalu@gmail.com

кандидат филологических наук, доцент, доцент кафедры романской филологии
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
(Министерство образования и науки Украины),
01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

Статья посвящена исследованию отображения концептов исторического понятия «Черная легенда» в современном публицистическом испанском стиле на материале публикаций Х. Мариаса и Х. Серкаса в воскресном выпуске “El País”. Речь идет об исторически-маркированом понятии, искусственно введенным в обиход странами-противниками Испании на политической арене середины XVI ст., которое получило широкое распространение в последующие два столетия, и обусловило отношение других стран и даже самого населения Испании к собственной стране и самим себе. Несмотря на то, что это понятие имеет исключительно исторические корни, основным способом распространения его было письменное слово, т.е. печатные памфлеты, и это влияние до сих пор присутствует в современной качественной прессе. А именно «отголоски» тех далеких событий пронизывают современную авторскую прессу мастеров художественного слова, людей высокого уровня образования и культуры. Среди основных понятий «Черной легенды» есть четыре ключевые позиции, а именно: антипропаганда политической, экономической и религиозной сфер жизни испанского общества; приписывание ключевым личностям испанской истории (начиная с короля Филипа II, Великого инквизитора Торквемады) исключительно недостатков, отрицательных черт, зловещих и ненавистных характеристик, которые автоматически распространялись на все испанское общество; дискредитация интеллектуальной составляющей державы, также как и

(Current issues in pragmalinguistics)

“La leyenda negra” in contemporary Spanish authors’ articles (in Ukrainian) [“La leyenda negra” u suchanii
ispans'kyj avtors'kij publicystycki]

© Artemova L. V. [Artemova L. V.] artemovalu@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

поддержка и улучшение этого «искривленного» отношения европейскими интеллектуалами уровня Вольтера или Монтескье. Даже сейчас можно найти современные исследования и публикации, которые вторят «Черной легенде».

Ключевые слова: “Черная Легенда”, авторская публицистика, негативная оценка/коннотация, антитеза.

El poderío español fue el blanco de ataques devastadores de sus enemigos, que iniciaron la moda en Occidente de denigrar a España y a todo lo español, montando de tal forma su propaganda, que llegaron a confundirla con las verdades de la Historia [1, 13].

Термін “*Leyenda Negra*” з’явився вперше у виданні Хуліана Худеріаса у майже однойменному дослідженні “*La leyenda negra de España*”, що побачило світ на початку ХХ століття, а саме у 1917 році. Сам автор у передмові так визначив це поняття: “... *entendemos por leyenda negra, la leyenda de la España inquisitorial, ignorante, fanática, incapaz de figurar entre los pueblos cultos lo mismo ahora que antes, dispuesta siempre a las represiones violentas, enemiga del progreso y de las innovaciones, que no ha dejado de utilizarse en contra nuestra desde entonces, más especialmente en momentos críticos de nuestra vida nacional*” [2, с. 43]. Хоча явище, яке стало предметом уваги автора, з’явилося ще на початку ХVІ ст. і завдяки “зусиллям” злостивців, представників різних європейських держав-сусідів, а також і самим іспанським “добродіям” (таким, як наприклад Бартоломе де Лас Касас), набувало розмаху і, хоча вважається, що розквітом були саме ХVІ- ХVІІ ст., нашою розвідкою ми спробуємо довести, що її “відлуння” до сих пір є помітно відчутними у творах представників еліти сучасної іспанської літератури та публіцистики. Тобто, можна говорити про те, що під впливом зовнішніх сил сталася зміна у сприйнятті іспанців, у їхньому ставленні до самих себе.

Актуальність даної статті визначається наміром розглянути історико-культурний феномен “*Leyenda negra*” (“*Чорна Легенда*”) у сучасному контексті, а саме на матеріалі сучасної іспанської авторської публіцистики (колонки Хав’єра Маріаса та Хав’єра Серкаса у недільному

(Актуальні питання прагмалінгвістики [Актуальные вопросы прагмалингвистики])
“*La leyenda negra*” у сучасній іспанській авторській публіцистиці (Українською) [“*La leyenda negra*” в современной испанской авторской публицистике (На укр. яз.)]

© Артемова Л. В. [Артёмова Л. В.] artemovalu@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

додатку “El Semanal” до загальнонаціонального видання “El País”). Відображення, вплив, відбитки легенди, яка була створена противниками іспанської нації, культури у всіх її вимірах, продовжує знаходити своє втілення на шпальтах якісних видань, що говорить про продовження її існування, про глибину проникнення цього явища і свідомість не тільки звичайних людей (“los españoles de a pie”), але й, на жаль, інтелектуального кола письменників.

Наукова новизна полягає у тому, що ця розвідка вперше здійснюється на матеріалі публіцистичного стилю, виходячи за рамки суто соціального, історичного явища, коли **об’єктом** нашої уваги виступають складові “*Leyenda Negra*”, що знаходять своє втілення на мовному рівні і створюють **предмет** нашого дослідження. **Мету** визначаємо у тому, щоб довести правильність нашої гіпотези, що наслідки багатовікового існування “*Чорної Легенди*” зумовили критичність сприйняття освіченими іспанцями власного національного характеру, що у сучасному іспанському суспільстві визначає особливості акцентування на перевазі негативного знаку в оцінці рис характеру, приманним власній нації, або інтерпретування подій, особистостей в негативному ключі, шукаючи скоріше дефекти, вади, недоліки, ніж переваги або сильні сторони. Таке критичне ставлення не сприяє зміні ставлення до сучасного стану речей, створення позитивного настрою щодо шляхів розвитку країни, нагнітання «моторошної» атмосфери щодо майбутнього рівної з іншими європейської нації, чия історія подібно історії будь-якої іншої держави має свої «темні плями», проте водночас нараховує значну кількість достойних, знаменних, значущих подій, які вплинули на розвиток світової історії.

Для осягнення феномену “*Leyenda Negra*” ми вважаємо за необхідне зробити невеличкий відступ в багатовікову історію його існування. Вражає не стільки його розмах, як ефективність обраного в свій час способу “антипропагандистської” боротьби проти Іспанії саме друкованим словом, що, зрештою, і знайшло відображення у тому образі, які приписують самі собі сучасні іспанці. Так, Ф. Пауел говорить про те, що починаючи з 18 ст., за іронією долі, вже самі іспанці, які і до того вже виступали як найбільші

(Current issues in pragmalinguistics)

“La leyenda negra” in contemporary Spanish authors’ articles (in Ukrainian) [“La leyenda negra” u suchanii ispans'kyj avtors'kij publicystycki]

© Artemova L. V. [Artemova L. V.] artemovalu@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

критики своїх власних інституцій, почалиприхильно сприймати ставлення іноземців до власної країни (здебільшого перебільшено негативне), що в решті-решт втілюється у такій їх характеристиці, як постійна готовність хвалити все чуже та критикувати своє власне, як певний різновид комплексу неповноцінності [1, с. 188-189]. Наведемо на підтвердження цієї тези уривок із статті Х. Маріаса: *Y sin embargo parece haber algo malhadado y sinistro en el carácter de los españoles, que aflora antes o después. No en el de todos, por supuesto, pero sí en el de una considerable cantidad de ellos que además arman más ruido que los luminosos, tal vez porque su número sea mayor, tal vez porque lo que nos mueve a la palabra y a la acción es el enfado, la insatisfacción y el resentimiento, mucho más que el contento y la aprobación* (J. Marías ¿Gente tenebrosa, esquinada? 24/12/2011). З одного боку, перше, що вражає, що категоричність висловлювань автора: *моторошний характер ... який проявляється рано чи пізно... те, що нами керує, це образа, невдоволеність, прикрість*. Єдине, що в якійсь мірі відтіняє цю категоричність є те, що автор долучає і себе до тих, хто діє під впливом цих негативних емоцій (*nos mueve*). Ніби на противагу “Чорній Легенді” з’являються у тексті колонки *los luminosos*, однак автор дає зрозуміти, що вони розчиняються, непомітні у переважній кількості (*considerable cantidad, su número sea mayor*) тих, чії дії не визначаються позитивним спрямуванням. Складається враження про приреченість більшості іспанського суспільства до саме такого “сценарію”, ніби закладеного природою, чи зумовленого обставинами буття, так якби мова йшла про частку ідентичності, яка притаманна всій нації.

Ф. Пауел наводить такі основні положення, на які спиралася “*Leyenda Negra*” в момент свого створення і поширення [там само, с. 31]:

1) Страх, заздрість та ненависть, з якими зустрілася іспанська влада к політичній, військовій, економічній та релігійній сферах життя у Європі протягом майже чотирьох віків, починаючи з середини XVI ст. Автор перераховує нації, які були активним агентами створення цієї “антипропаганди”: італійці, англійці, голландці, німці, євреї та португальці. А саме представники усіх європейських країн, які мали спільні кордони, були

(Актуальні питання прагмалінгвістики [Актуальные вопросы прагмалінгвістики])
“La leyenda negra” у сучасній іспанській авторській публіцистиці (Українською) [“La leyenda negra” в современной испанской авторской публицистике (На укр. яз.)]

© Артемова Л. В. [Артемова Л. В.] artemovalu@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

частиною великої Імперії, або які протягом довгого часу перебували у політичному протистоянні із нею, зазіхаючи на її домінування у Новому Світі.

Історія допоможе зрозуміти, чому, наприклад, італійці вважали іспанців “*rústicos, incultos, bárbaros*” [там само, с. 84] (грубі, неосвічені, дикуни), “*bravucones, fanfarrones*” [3, с. 22] (вихваляки, головорізи). Так, починаючи з кінця XIII ст. і до початку XVIII ст. майже безперервно іспанська монархія відігравала домінуючу роль на значній території Італії. Це перебування супроводжувалося “зловживаннями владою, беззаконням, всездозволеністю, зверхністю”, що викликало відповідну ворожість з боку місцевого населення.

Іншим важливим елементом було розграбування Риму 1527 року, що приписувалося виключно “*bárbaros*” варварам-іспанцям, які беруть кількістю, а не хоробрістю, які до того ж є “нечистокровними”, а саме, мішаниною різних рас. Звичайно, історія Іспанії нараховує багатовіковий період співіснування не завжди мирного, християн з євреями та мусульманами, що не могло не знайти відображення у їхній вірі та звичаях. І що, в свою чергу, дало привід говорити про іспанців як про “*malos cristianos*” [там само, с. 15-25] (поганих християн). І це незважаючи на те, що саме боротьба за чистоту віри зумовила створення в Іспанії такого інституту як Інквізиція (1490), вигнання євреїв (1492) та мусульман.

2) Загальновідомим є той факт, що історія кожної держави спирається на історичні постаті, які в свою епоху були видатними політичними діячами, чий рішення визначали подальшу історію країни. Це “герої”, чия пам’ять пов’язана з “ореолом слави” і чий імена завжди пригадуються як приклади славного минулого. Так, для нашої держави це постаті Ярослава Мудрого, Богдана Хмельницького. Для історії Іспанії це, звичайно, Альфонс X Мудрий та Католицькі королі, проте їхня пам’ять затьмарена зловісними постатями короля Філіппа II, трагічної фігури його сина Інфанта Карлоса, Великого Інквізитора Торкемади. Їх навмисна паплюження, так само як і певних іспанських інституцій та дій іспанської влади: вже згадана вище Інквізиція, завоювання та колонізація Нового Світу, політика протекціонізму

(Current issues in pragmalinguistics)

“La leyenda negra” in contemporary Spanish authors’ articles (in Ukrainian) [“La leyenda negra” u suchanii ispans'kyj avtors'kij publicystyčij]

© Artemova L. V. [Artemova L. V.] artemovalu@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

виступають ще однією віссю “*Чорної Легенди*”.

Правління Філіппа II тривало майже півстоліття. Цей значний проміжок часу був відзначений в історії країни багатьма суперечливими подіями, проте критика проти фігури монарха була сформульована у *Apologie au Défence du très illustre Prince Guillaume contre le ban et édict publié par le roy d'Espagne...*, автором якої був Гільермо де Оранж у 1580 році. Цей документ був оприлюднений на Загальній Асамблеї, видрукований і розповсюджений по території усієї Європи. Його можна вважати першим маніфестом “*психологічної війни*” усіх часів і одним із основоположних письмових документів “*Чорної Легенди*”. У цьому документі проти Філіппа II були спрямовані такі недоброзичливі звинувачення персонального характеру: “*No contento con llevar una vida licenciosa y multiplicar los adulterios, el Rey había tenido, al parecer, relaciones incestuosas con su hermana Juana y con su sobrina, su cuarta esposa. Culpable de bigamia: cuando se casó con su primera mujer, María del Portugal, estaba ya casado en secreto con una dama de la Corte. Por último, había ordenado, al parecer, la detención, condena y ejecución de su hijo y heredero, el príncipe don Carlos*” [3, 68-70]. Тобто, короля, як найвищого представника іспанської нації, який мав би бути уособленням усіх її чеснот, перетворився на темного «монстра», з безкінечним рядом «гріхів», якого було звинувачено у тих самих недоліках, що приписувалися усім іспанцям, а саме аморальності, кровожерливості, надмірній суворості, нетерпимості та фанатизмі, або навпаки, на вся нація була наділена такими ж відразливими рисами: “*Un gigante sombrío, una encarnación del genio del mal. Personificó todos los vicios, todos los errores y las crueledades; odios y furias se consensaron en un supremo insulto: era el Demonio del Mediodía*” [2, с. 275].

Якщо ми порівняємо з тими негативними рисами, які виокремлюють у характері іспанської нації Х. Маріас і Х. Серкас ми побачимо ту ж саму похмуру, зловісну оцінку: ... *hace aflorar en su esplendor ese carácter antipático, malévolo, zahiriente y torvo que lamentablemente nos distingue. ... gente tenebrosa, esquinada, cruel cuando no sañuda, vengativa y muy poco de fiar. Gente con muy mala leche, en todo caso* (J. Marías, ¿Gente tenebrosa, esquinada? 24/12/2011). За ці декілька рядів письменник перебрав такі якості, як неприємний,

(Актуальні питання прагмалінгвістики [Актуальные вопросы прагмалінгвістики])

“La leyenda negra” у сучасній іспанській авторській публіцистиці (Українською) [“La leyenda negra” в современной испанской авторской публицистике (На укр. яз.)]

© *Артемова Л. В.* [Артемова Л. В.] artemovalu@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

недоброзичливий, східний, розгніваний; віроломний, дратівливий, жорстокий, якщо не скажений, злопам'ятний, якому не можна довіряти.

Однією з постійних тем, до яких звертається цей журналіст у своїх авторських статтях, це ставлення сучасного суспільства до володіння іспанською мовою. Не будучи пуристом, Х. Маріас проводить аналогію між вмінням правильно вживати мову, грамотністю із рівнем інтелектуального розвитку громадян, спроможністю думати і розвиватися: *¿Cómo convencer a unos gobernantes iletrados y gañanes de que nuestra capacidad para manejar la lengua condiciona directamente la calidad de nuestro pensamiento, no digamos la comprensión de lo complejo? ¿De que cuanto peor la conozcamos y usemos, más tontos seremos? ¿Cómo hacer ver a una gran parte de la sociedad – la irremisiblemente idiotizada– que la Filosofía y la Literatura son lo que nos convierte en personas, en vez de en seres simples y embrutecidos llenos de información y de aparatos tecnológicos con los que –ay– hacer el chorras?* (J. Marías Época prosáica, 19/03/2017). Письменник підкреслює небажання неосвічених, грубіянів політиків бачити чіткий зв'язок між мовою та інтелектуальним розвитком, мисленням, розумінням. На переконання Х. Маріаса більша частина іспанського суспільства вже є безповоротно перетворена на бовдурів та телепнів, «інформаційних» дурнів з телефоном у руках, тобто нездатних до розсудливості, вдумливості автоматів.

3) Кампанія з дискредитації з боку інтелектуального світу, які представляли Іспанію як жахливий приклад всього того, проти чого має виступати Просвітництво, змальовуючи Іспанію XVIII-XIX ст. як уособлення держави, де церква невід'ємна від держави, де процвітають нетерпимість, традиціоналізм та обскурантизм. Як писав Х. Худеріас: *“España inquisitorial, ignorante, incapaz de figurar entre los pueblos cultos de mismo ahora que antes, dispuesta siempre a las represiones violentas; enemiga del progreso y de las innovaciones”* [2, с. 102].

Так, Х. Маріас пише у своїй статті: *Sin duda el retrato es interesado en no pocas ocasiones, pretende dejarnos mal a propósito y alimentar la leyenda negra: antipropaganda, en suma. Pero, incluso en estos casos, da que pensar cuáles son los tópicos que se atribuyen a una nación, porque en ellos hay siempre*

(Current issues in pragmalinguistics)

“La leyenda negra” in contemporary Spanish authors’ articles (in Ukrainian) [“La leyenda negra” u suchanii ispans'kyj avtors'kij publicystyčij]

© Artemova L. V. [Artemova L. V.] artemovalu@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

una base de verdad que permite las posteriores caricatura y exageración (Javier Marías, ¿Gente tenebrosa, esquinada? 24/12/2011). Він вказує на навмисний характер коментарів, які змальовують іспанців у чорному світлі, як приклад продовження антипропаганди та «*Чорної легенди*», проти він також згадує, що ця тенденція ґрунтується на реальних речах, які дійсно існують, і які у подальшому інтерпретують та передають з перебільшенням та карикатурою: *Lo cierto es que hoy, en este mejor periodo, muchos de los españoles que más hablan lo hacen tan sólo para echar pestes y cagarse en los muertos de quien se les ponga delante. No hay individuo que destaque en algo que no sea inmediatamente vituperado por una turba furiosa que las más de las veces se ampara en el anonimato**: "Ese escritor es una estafa editorial". "Ese cantante es un soplapollas y un privilegiado". "Tal director de cine ha triunfado porque está subvencionado, así también triunfaría yo". "Ese futbolista que todo el mundo considera un genio es una puta mierda y un tramposo favorecido por los árbitros". "Esa actriz con tantos premios los ha ganado porque es una vendida al dólar" (там само). У цьому фрагменті статті автором надаються чисельні приклади «критичного» ставлення до успіхів інших, які не можуть пояснюватися талантом, зусиллями, працею над собою, а шахрайством, протекціонізмом, нечесністю і непереборним бажанням розкритикувати, заклеїти, висварити будь-кого, якщо він виокремився, піднявся над натовпом.

Про нетерпимість йдеться у наступній статті Х. Маріаса: *Casi todo el mundo se despacha a gusto en privado, por lo menos en España, país en el que la exageración es norma: los empleados sobre sus jefes y viceversa, los periodistas sobre sus colegas, los directores de cine sobre sus actores, los escritores sobre los críticos y viceversa, los políticos sobre sus adversarios y sus aliados, los trabajadores sobre sus compañeros y cualquier hijo de vecino sobre sus vecinos. Incluso muchos maridos sobre sus mujeres y viceversa, como la mayoría de los vástagos – más si son adolescentes – acerca de sus progenitores. En ocasiones hablamos todos bien de otros, no es que crea que vivimos en el despellejamiento universal y perpetuo, en absoluto. Pero no es difícil que pongamos algún reparo, circunstancial o de fondo, incluso a las personas que más queremos o admiramos* (Esa puta mierda, 21/02/2010). Письменник послуговується таким широким

(Актуальні питання прагмалінгвістики [Актуальные вопросы прагмалінгвістики])

"La leyenda negra" у сучасній іспанській авторській публіцистиці (Українською) ["La leyenda negra" в современной испанской авторской публицистике (На укр. яз.)]

© Артемова Л. В. [Артемова Л. В.] artemovalu@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

перерахуванням для показу того, що така річ, як обговорити без зайвого обмеження, дати собі волю, нестримно критикуючи будь-якого, хто підвернеться – від начальника до сусіда – з властивою іспанцям схильністю до перебільшення, є загальнонаціональною рисою. Для того, щоб дещо покращити враження, автор говорить, що іноді все ж таки про інших говорять добре, проте відразу ж додає, що іспанцям не важко з будь-якої причини, навіть несуттєвої, так само розкритикувати найближчу людину.

Про це ж йдеться у колонці Х. Серкаса по відношенню до літературних кіл: *Nada resulta más fácil que destronar un libro, por bueno que sea (de hecho, los mejores libros son los más vulnerables, porque son los que más riesgos corren), y el crítico matón explota a fondo esa facilidad, convencido con razón de que destronar un libro equivale a situarse por encima de él, mientras que elogiarlo equivale a situarse por debajo. El crítico matón no suele ser tonto, pero nunca es tan listo como él se cree; en realidad, sería menos tonto si no se creyera tan listo* (J. Cercas, Cuanto peor, mejor 9/01/2017). Письменник наголошує на легкості, з якою недолугий критик знищує книгу, вважаючи це єдиним вірним способом бути вище. Заслуговує на увагу гра слів: цей критик, за звичай, не дурень, проте він і не буває настільки розумним, як йому здається: насправді він був би менш недолугим, аби не вважав себе таким розумним. Х. Серкас – майстер протиставлень: *destronar ≠ elogiar, tonto ≠ listo*, він вільно грає з порівняннями: більше, менше, такий самий як (*más fácil, los mejores libros, los más vulnerables, por encima de, nunca es tan listo como*) вдається до паралельних структур. Або наступний уривок, який також змальовує цей же світ: *En cuanto al otro volumen asimismo adelantado y "esperado", algo sobre el Rey, al parecer no escrito con mucho cariño (y ya se sabe que la mala idea es un reclamo en este país de malasombras y malasangres), de esa novedad el librero aún no ha vendido ni uno en siete días.* (J. Cercas, Un borde bastante ancho, 18/12/2011). Негативна конотація вже помітна на лексичному рівні: погана оцінка, написане з «нелюбов'ю» може бути закликком для ознайомлення із твором у цій країні вороже налаштованих і зловмисників.

Подібний негативізм зустрічаємо у іншій статті цього ж журналіста: *Pero el problema es peor: el problema es que el nuestro sigue siendo un país de*

(Current issues in pragmalinguistics)

“La leyenda negra” in contemporary Spanish authors’ articles (in Ukrainian) [“La leyenda negra” u suchanii ispans'kyj avtors'kij publicystyčij]

© Artemova L. V. [Artemova L. V.] artemovalu@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

pícaros, y la nuestra, una cultura corrupta. ... ¿O no serán tan gilipollas porque ya sabrán que eso es lo normal, que así es como funcionan las cosas, que quienes escupen y pisotean, siempre o casi siempre anónimamente, no son más que gente que intenta aliviarse de sus propias miserias y rencores, verdadera bazofia moral, la encarnación pestilente de lo peor que todos llevamos dentro? (J. Cercas, el gran basural, 26/3/2016). У першу чергу, хочемо підкреслити одну рису, яка вже з'являлася в інших фрагментах, коли наголошувалося на тому, що іспанці любляють прикриватися анонімністю під час критики (див. *стаття J. Marías, ¿Gente tenebrosa, esquinada?). У цьому уривку підкреслюються те, що Іспанія продовжує бути країною пройдисвітів, шахраїв, з гнилою, порченою культурою, коли те, що знаходиться всередині кожного іспанця і так проситься назовні, це бажання спалювати, розтопати, щоб таким чином звільнитися від власних убогства та злоби та моральної нищості.

4) беззаперечне сприйняття і ухвалення з боку загалу та навіть інтелектуалів (можемо перерахувати імена Еразма Роттердамського, Вольтера, Монтеск'є) цих протиіспанських випадів, особливо тими націями та народами, які визначали західну прогресивну думку після падіння гегемонії Іспанії у Європі [1, с. 31]: ... *la identidad negra de España, el único fundamento que justificaría su unidad sobre la base de tiranía, la segregación, el expolio, la tortura, y, en definitiva, la muerte, España que termina por construirse una sociedad política en cuya base se encuentran, sin más, el odio y la violencia fanática*. Тобто ключовими поняттями, на яких ґрунтується єдність іспанського світу, є тиранія, сегрегація, пограбування, катування, і смерть, і в політиці, це просто ненависть і фанатична жорстокість.

Слід зазначити, що іспанські письменники, на яких ми посилаємося, і яких сміливо можна визначити як інтелектуальну еліту сучасної іспанської літератури (вони мають багаточисельні літературні премії, їх творча траєкторія охоплює декілька десятків років, їх особистий художній стиль є зразковим) культивують такі ж «похмурі» думки: *España sigue siendo un país gratuitamente iconoclasta, en el que se tiene a gala no admirar ni respetar a nadie, y en el que lo peor que le puede pasar a alguien es asomar la cabeza y*

(Актуальні питання прагмалінгвістики [Актуальные вопросы прагмалінгвістики])

“La leyenda negra” у сучасній іспанській авторській публіцистиці (Українською) [“La leyenda negra” в современной испанской авторской публицистике (На укр. яз.)]

© Артемова Л. В. [Артемова Л. В.] artemovalu@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

destacar. Lo peor, naturalmente, después de ser también lo mejor, como en todas partes. Lo que ocurre es que en otros países el que tiene talento o fortuna no lo ha de lamentar, por lo general. Aquí sí, aquí es obligado, y más bien antes que después (J. Marías, ¿Gente tenebrosa, esquinada? 24/12/2011). X. Маріас підкреслює, що Іспанія – це країна іконоборців, тобто хизуватися тим, що зневажає і відкидає норми, не поважає і не захоплюється ніким, коли бути не таким як усі, це норма, а мати талант або статки не значить вирізнитися у позитивному сенсі, а скоріше бути причиною для шкодування.

До цього ж розділу можна віднести постійну схильність у порівнянні країни «раніше і зараз». Важко уявити, що епоха франкізму була світлою, проте знаходимо у X. Серкаса такі фрагменти: *Contra lo que dirían esos cascarrabias que difunden con éxito comprensible la pamema autocomplaciente de que antes la gente era veraz, buena y guapa, mientras que ahora todos somos mentirosos, malvados y feotes (menos los cascarrabias, claro está)* (J. Cercas, Javier Bardem y el mal. 9/8/2018). Автор називає цих людей, що поширюють такі вислови «дратівливими», і дає нам протиставлення між «правдивими, хорошими і красивими людьми раніше і ... брехунами, злодіями та потворами зараз». Або у раніше написаній цим же автором статті ми знаходимо подібну ідею: *Porque cuando algún viejo intelectual abomina de la educación de hoy y ahora la de su juventud, digo yo que no estará sugiriendo que la abominable educación franquista, que es la de su juventud, es mejor que la de la actual democracia, por mejorable que sea; no: lo que está es añorando su juventud y practicando el autobombo solapado, igual que lo practican esos pelmas que, en estado permanente de berrinche, gimotean un día sí y otro también que en su época todo el mundo era educado, inteligente, generoso y demás y ahora todo el mundo es zafio, tonto, mezquino y demás* (J. Cercas, ¿Qué hubiera hecho Usted? 23/10/2016). Думаємо, що журналіст не випадково звернувся до побудові цього параграфу на антитезі понять: *abomina/ ahora, viejo intelectual/ su juventud, educación franquista/ la actual democracia*. Протиставлення понять знову повертає нас до «раніше і зараз», коли все, що стосується пережитого поетично звеличується (незважаючи на те, що та епоха була зразком величі іспанської нації), тоді як теперішні часи,

(Current issues in pragmalinguistics)

“La leyenda negra” in contemporary Spanish authors’ articles (in Ukrainian) [“La leyenda negra” u suchanii ispans'kyj avtors'kij publicystycij]

© Artemova L. V. [Artemova L. V.] artemovalu@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

очорнюються: у його молодості всі були освічені, розумні, щедри і більше, і тепер усі грубі, дурні, скупі і більше. Епіфоричним закінченням *у demás*, відіграє цікаву стилістичну роль, бо Х. Серкас вкладає у першому знак «+», тобто слід продовжувати ряд градації у позитивному ключі, тоді як в другому випадку це ж саме *у demás* вже має знак «-».

Сучасним прикладом продовження поширення “Чорної Легенди” можна навести книгу Генрі Камена, “Уявляючи Іспанію: історичний міф та національна ідентичність”, що нівелює значення Іспанії протягом всієї історії існування держави до теперішнього моменту. Складається враження, що автор ставить собі на меті зруйнувати всі існуючі міфи, звести нанівець всі надбання цієї нації. Так, в жодний момент не існувало цілісної нації (The Myth of the Historic Nation): *Apart from recognizing the ruler of Spain as their king, they shared no common laws or administration, there were completely autonomous, and they didn't construct any system of beliefs about empire* [4, с. 96]. Ставить під сумнів християнської складової (The Myth of a Christian Spain), нехтує роллю іспанської мови на сучасному етапі (The Myth of a Universal Language), і зрештою заявляє про те, що навряд чи можна говорити про існування іспанської національної ідентичності (Myth and the Erosion of Identity in Spain): *In the case of Spain, the myth-building seems, regrettably, to have been of little use in achieving the lineaments of a national identity* [там само, с. 209]. Звичайно, як приклад національної ідентичності нам пропонується супердержава США.

Висновки: Ми вважаємо, що підтримання такими відомими авторами як Х. Серкас і Х. Маріас «Чорної легенди», повернення до її ідей у своїх публікаціях, критичне ставлення до сучасного стану речей з домінуючою негативною оцінкою продиктоване бажанням вказуючи на ці негативні явища прискорити їх стигматизацію, яка призведе з часом до їх викорінення і зникнення. **Подальші перспективи дослідження:** розглянути у динаміці відтворення ідей «Чорної легенди» у сучасній авторській пресі, приєднавши інших авторів-публіцистів.

Література

1. Powell, Philip W. *La leyenda negra. Un invento contra España. Traducción*

(Актуальні питання прагмалінгвістики [Актуальные вопросы прагмалінгвістики])
“La leyenda negra” у сучасній іспанській авторській публіцистиці (Українською) [“La leyenda negra” в современной испанской авторской публицистике (На укр. яз.)]

© Артемова Л. В. [Артемова Л. В.] artemovalu@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

de Carlos Sáinz de Tejada (Barcelona, Áltera, 2008), 315.

2. Juderías, J. *La leyenda negra de España* (Madrid: La Esfera de los Libros, S.L., 2014), 470.
3. Pérez, J. *La leyenda negra, Traducción de Carlos Manzano* (Madrid, Gadir Editorial, S.L., 2009), 255.
4. Kamen, H. *Imagining Spain: Historical Myth and National Identity* (New Haven and London, Yale University Press, 2008), 240.

Джерельна база

5. Cercas, J. *Cuanto peor, mejor* (El País, El País semanal, 09/01/2017).
6. Cercas, J. *Un borde bastante ancho* (El País, El País semanal, 18/12/2011).
7. Cercas, J. *El gran basural* (El País, El País semanal, 26/03/2016).
8. Cercas, J. *Javier Bardem y el mal* (El País, El País semanal, 09/08/2018).
9. Cercas, J. *¿Qué hubiera hecho Usted?* (El País, El País semanal, 23/10/2016).
10. Marías, J. *¿Gente tenebrosa, esquinada?* (El País, El País semanal, 24/12/2011).
11. Marías, J. *Epoca prosáica* (El País, El País semanal, 19/03/2017).
12. Marías, J. *Esa puta mierda* (El País, El País semanal, 21/02/2010).

References

1. Powell, Philip W. *La leyenda negra. Un invento contra España. Traducción de Carlos Sáinz de Tejada* (Barcelona, Áltera, 2008), 315.
2. Juderías, J. *La leyenda negra de España* (Madrid, La Esfera de los Libros, S.L., 2014), 470.
3. Pérez J. *La leyenda negra, Traducción de Carlos Manzano* (Madrid, Gadir Editorial, S.L., 2009), 255.
4. Kamen, H. *Imagining Spain: Historical Myth and National Identity* (New Haven and London, Yale University Press, 2008), 240.
5. Cercas, J. *Cuanto peor, mejor* (El País, El País semanal, 09/01/2017).
6. Cercas, J. *Un borde bastante ancho* (El País, El País semanal, 18/12/2011).
7. Cercas, J. *El gran basural* (El País, El País semanal, 26/03/2016).
8. Cercas, J. *Javier Bardem y el mal* (El País, El País semanal, 09/08/2018).
9. Cercas, J. *¿Qué hubiera hecho Usted?* (El País, El País semanal, 23/10/2016).
10. Marías, J. *¿Gente tenebrosa, esquinada?* (El País, El País semanal, 24/12/2011).
11. Marías, J. *Epoca prosáica* (El País, El País semanal, 19/03/2017).
12. Marías, J. *Esa puta mierda* (El País, El País semanal, 21/02/2010).

(Current issues in pragmalinguistics)

“La leyenda negra” in contemporary Spanish authors’ articles (in Ukrainian) [“La leyenda negra” u suchanij ispans'kyj avtors'kij publicystycai]

© Artemova L. V. [Artemova L. V.] artemovalu@gmail.com